

ТЕТЯНА ДЬОМКІНА

Молотоголов

• Молотоголови – окрема родина птахів. Але вчені досі не дійшли згоди щодо їх наукової класифікації. Зазвичай цих птахів зараховують до ряду Лелекоподібних (*Ciconiiformes*), інколи – до Пеліканоподібних (*Pelecaniformes*). Нещодавні дослідження показали, що близькими родичами молотоголовів є пелікани і китоголови.

Вечірні сутінки вкривають савану. У променях західного сонця пагорби поволі набувають червоно-золотавого кольору. Вода в озері переливається м'яким світлом, наче десь у його глибині догоряє величезна свічка. Птахи, що цілий день займалися своїми справами, збираються на нічліг. Усе частіше чути рохкання бегемотів, які прокидаються і незабаром вийдуть з озера на берег – пастися. Савана готується до ночі.

Аж раптом над озером лунає гучний крик. Хто ж цей порушник спокою? Це птах, голова якого завдяки чудернацькому чубчику нагадує молот.

Птах молотоголов! Він полюватиме вночі. Полюбляє молотоголов це озеро ще й тому, що в ньому мешкають бегемоти. І якщо вони затримуються у воді, птах використовує широку і надійну спину бегемота як мисливську вежу. Інакше доведеться годинами бродити мілководдям, сполохуючи всіляку дрібноту, а потім ганятися за нею.

Після полювання молотоголов повертається до свого гнізда на відпочинок. Та хіба таку споруду можна назвати гніздом?! Це пташиний палац! Молотоголов – неперевершений будівельник. У гнізді є декілька кімнат: „передпокій”, „вітальня”, „спальня”. Стіни товсті, зсередини ретельно оштукатурені мулом, дах – двошаровий, а „підлога” устелена травичкою. На будівництво домівки подружжя молотоголовів витрачає декілька місяців. Дивовижні птахи!

- Молотоголов поширений в Африці, на Мадагаскарі та Аравійському півострові. Мешкає на берегах річок, лиманів, озер, ставків. Дорослий птах досягає півметра завдовжки і має масу до півкілограма. Тривалість життя у природі – до 20 років.
- Між пальцями молотоголова є невеликі плавальні перетинки, призначення яких незрозуміле, адже птах не водоплавний.
- Молотоголов всеїдний, але харчується переважно дрібною рибою і земноводними. Зазвичай ходить на мілководді, шукаючи здобич.
- Кінчик дзьоба молотоголова схожий на гачок, за допомогою якого птах висмикує здобич із заростів. Якщо здобич в мулі, молотоголов споліскує її у чистій воді.

На відміну від багатьох інших птахів, молотоголови не ховають свої гнізда. І справді, хіба сховаєш таке одоробало? Навпаки, вони намагаються його прикрасити:десь знайдуть кольорову стрічку, яскраву пір'їнку – усе використовують, щоб причепурити будиночок.

Перше гніздо, яке ми помітили, було низько над землею – у розгіллі великого дерева. Що хижаку, що людині дістатися до нього було б не важко. Але хижаки молотоголів не турбують, а люди – і поготів. Місцеві кажуть, що гніздо чіпати не можна, бо помста буде страшна. Існує повір'я, що птах товаришує з блискавкою. І якщо людина посміє зруйнувати гніздо молотоголова, то в неї або в її хатину того ж дня влучить блискавка.

Південноафриканська легенда розповідає, що цей птах віщує нещастя. Якщо молотоголов пролетить над селом, то люди впевнені, що незабаром хтось помре. А якщо побачиш молотоголова уві сні – очікуй великої біди.

Щоб побачити молотоголова, ми заїхали до національного парку вдосвіта й одразу попрямували до того місця, де напередодні помітили гнізда. Це було обабіч невеликого озера, і ми сподівалися, що птахидесь поблизу. За кілька хвилин ми побачили одного з них. Кумедно перебираючи ногами, він метушився на мілководді, час від часу вихоплюючи щось із води.

Молотоголов був зовсім близько, за кілька кроків. Він бачив нас, але, схоже, нітрохи не боявся. Птах зосередився на полюванні. Зрідка він кидав на нас трохи лукавий і, як нам здавалося, прихильний погляд. Мабуть, йому лестила наша увага.

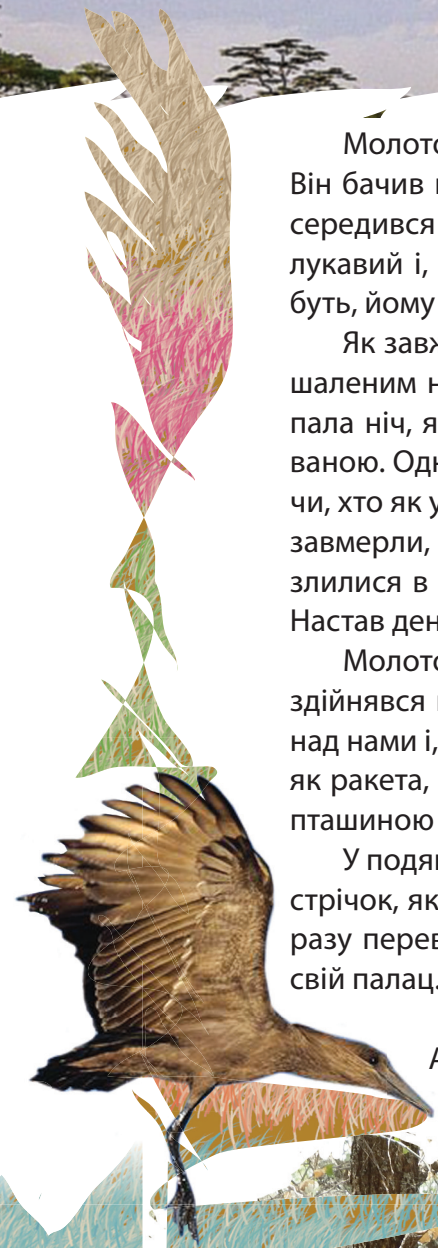
Як завжди на екваторі, стрімко сходило сонце. Під шаленим натиском світла майже без спротиву відступала ніч, яка ще кілька хвилин тому панувала над саваною. Одна за одною прокидалися пташки, виспівуючи, хто як умів, хвалу життєдайному світилу. Щойно ми завмерли, замилувавшись цією красою, пташині співи злилися в урочистий хор, а ще за мить припинилися. Настав день.

Молотоголов востаннє пробігся мілководдям та здійнявся над землею. „Ніп-ніп-ніп-ніп”, – пронісся він над нами і, притиснувши в останню мить крила до тіла, як ракета, влетів у своє гніздо. Напевне, він так своєю пташиною мовою прощався і бажав нам гарного дня.

У подяку ми залишили біля дерева кілька яскравих стрічок, які спеціально прихопили з дому. Наступного разу перевіримо, чи прикрасили молотоголови ними свій палац.

Чого не знайдеш у савані – то це цвяшків. Але де знайти „молоток”, а на додачу ще й чудового будівельника, ми тепер знаємо.

Тетяна Дьомкіна, природодослідниця, мандрівниця. Багато років прожила в Кенії, подорожувала Танзанією, Ефіопією та Південно-Африканською Республікою. Її розповіді базуються на власних спостереженнях за дикими тваринами

- Молотоголови утворюють пару на все життя. Самиця відкладає від 3 до 7 яєць, які насиджують обоє батьків. Пташенята з'являються приблизно за місяць.
- Гніздо молотоголова може мати 2 м у поперечнику і витримує вагу дорослої людини, а стіни завтовшки 30 см. Будівництво гнізда триває до трьох місяців; пара молотоголів використовує до 8 000 паличок і пучків трави. Досі не вдалося з'ясувати, чому молотоголови будують такі великі гнізда, адже у цих птахів майже немає ворогів.